

Leders tale ved åpningen av møtet i Kirkerådet i Oslo 13. september 2017

Av Kristin Gunleiksrud Raaum, Kirkerådets leder

GLIMT AV GUD

Det er ett spørsmål jeg stiller meg hver eneste dag. Det er: Hvordan skal vi være kirke? I verden. For å spre evangeliet. For å gi mennesker nåde og verdighet. For å gi glimt av gud.

Vi har jo en strategisk plan for å svare på slikt. Den rommer mye. Jeg vil peke på to ting som står midt i strategien:

Det ene er diakoni. Det andre er kunst.

Diakoni er et vanskelig ord. Det er inderkirkelig og det må fylles med et innhold for å ha mening. Men det er også et ord med en dyp åndelig mening. Når kirken er diakonal er den alltid åndelig. Jeg vil fortelle noen fortellinger om det. I Klassekampen i sommer sto det en stor reportasje om Oslo som den delte byen. Om å være fattig i Oslo og om noen av dem som gjør noe med dem. En av dem var sokneprest i Grønland og Gamlebyen Lars Martin Dahl. Han forteller om hvor få dåpsseremonier de hadde. Så bestemte de seg for å låne ut menighetshuset gratis. Da begynte flere i nabolaget å døpe barna sine. I 2016 var det flere dåp i Grønland kirke enn det det har vært noe annet år på 2000-tallet. Huset lånes også ut gratis til konfirmasjonsselskap. Og til barnebursdager. Nå er ikke dette en fortelling om kirkelig årsstatistikk. Selvsagt er det ikke det. Det er en fortelling om verdighet. Om å kunne feire dåp eller konfirmasjon eller bursdag og invitere til selskap, selv om leiligheten din bare er på 40 m². Om å få den hjelpen som gjør det mulig for deg å klare det. Det er verdighet. Det er evangeliet i praksis.

Hver fredag deler Fattighuset ut gratis mat. Da dukker det 2-300 mennesker opp og trekker kølapp. Før måtte de stå i en lang kø bortover gata – til allmenn skue for alle som var på vei til jobb. Så bestemte Grønland kirke, på den andre siden av gaten, for å åpne dørene sine, slik at folk kunne vente der isteden. Kirken er alltid full fredag morgen. Det er verdighet. Noen tenner lys. Noen ber. Noen leser bibelen. Noen gjør ingenting av dette, men er i rommet. Alt dette viser at diakonien er spirituell. Når kirken brukes slik, forandres forkynnelsen. Når mennesker møtes slik, forandres prestens ord, forteller han.

Grønland er en bydel der 4 av 10 barn lever under fattigdomsgrensen. Noen prøver å gjøre noe med det. Forandringshuset for eksempel. KFUK-KFUM har forandringshus i flere byer. Haugesund, Bergen, Drammen for eksempel. Og altså ett på Grønland. Det er et aktivitets- og kulturhus for barn og unge. Med tilbud til alle. Også de som ikke har råd til å melde seg på en aktivitet som koster penger. De holder til i Grønland menighetshus og samarbeider med menigheten. De tar utgangspunkt i at barn har rett deltakelse og til trygge fellesskap. De tar konsekvensen av at alle unge mennesker trenger å bli bekreftet, hørt og utfordret slik at de tør være seg selv og har mot til å stå opp for andre. Det er livsynsåpne fellesskap med plass for alle. Og som møter behov de har. Premier League kveld, for eksempel. For alle som ikke har råd til TV2 Sumo hjemme og som ikke kan eller vil gå på fotballpub. De ser kampene på forandringshuset. En svær gjeng.

For KFUK-KFUM er det et diakonalt kall å skape trygge, livsynsåpne fellesskap hvor unge mennesker kan være seg selv og være sammen - "på tvers" og "til tross for", hvor unge kan lære av hverandre, se hverandres behov, dyrke felles interesser, ha det gøy og finne felles verdier og mål å kjempe for!

Dette er tiltak som skaper verdighet og fellesskap. Som bygger ned motsetninger og utenforskap. I slike fellesskap lærer alle av hverandre. Vi endres litt av det – og forandrer verden.

Det er en diakoni fylt med innhold. Det er evangeliet med hender og føtter. Det er glimt av Gud. Og derfor er det en åndelig diakoni.

«For jeg var sulten, og dere ga meg mat; jeg var tørst, og dere ga meg drikke; jeg var fremmed, og dere tok imot meg; jeg var naken, og dere kledde meg; jeg var syk, og dere så til meg; jeg var i fengsel, og dere besøkte meg.» Da skal de rettferdige svare: 'Herre, når så vi deg sulten og ga deg mat, eller tørst og ga deg drikke? Når så vi deg fremmed og tok imot deg, eller naken og kledde deg? Når så vi deg syk eller i fengsel og kom til deg?' Og kongen skal svare dem: 'Sannelig, jeg sier dere: Det dere gjorde mot én av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg.»

Ved siste pavevalg fikk vi en pave som brøt med både forventninger og regler. En knortekjepp av en argentinsk jesuittprest som snakket om Jesus og de fattige slik at det ryddet førstesidene verden over. Han nektet å iføre seg de røde Pradaskoene. Han vasket flyktingers føtter. Så er det mye å si om hva han har fått til og ikke til. Hva han står for og ikke står for. Men han har oppnådd dette: at ingen er i tvil om at kirken står opp for de utstøtte, at kirken tar Jesu ord om disse mine minste på dypeste alvor. Hans oppgjør med maktstrukturer i kirke og samfunn har stor troverdighet.

Pave Frans er ikke alene om å forkynne evangeliet i handling. Det skjer på Grønland. Det skjer i Haugesund. Det skjer i Loddefjord. Det skjer i Henningsvær. Det er evangeliet midt i livet. Det alle disse jeg har fortalt om nå – og uendelig mange andre - gjør, er troverdig: det er noe folk forbinder med kirkens oppdrag. Det er noe man nærmest forventer av kirken. En slik forventning oppstår når folk har skjønnet hva kirkens oppdrag går ut på.

Diakonien er åndelig. Det er også kunsten.

De siste ukene har jeg deltatt i kirkelige handlinger fylt til randen med kunstneriske uttrykk for troen. I forrige uke var jeg i en bisettelse der musikken spilte en vesentlig rolle. Frøydis Grorud og Trude Kristin Klæbo hadde laget et helhetlig musikalsk opplegg, som omfattet musikk både post og pre, salmer og musikalske innslag. Sammen med bibeltekst og taler ble det et eksempel på hvordan musikken både rommer og forløser alle de følelsene det er så vanskelig å gi uttrykk for. Hele livet, hele sorgen ble favnet og gitt et språk av musikere som våget å gå et skritt lenger. Og derved trengte de på sett og vis dypere inn og lengre ned og lot evangeliet fylle både rommet og sjelen.

Forrige lørdag var jeg i konfirmasjon i min lokale kirke. Det musikalske i gudstjenesten utgjorde et spenn fra det tradisjonelle til det ganske nye. Et overraskende grep kom mot slutten: organist og sanger fremførte Fordi eg elsker deg. Sangen som Bob Dylan skrev i sin tid og som Ingeborg Bratland har gjort så kjent i norsk versjon. Som handler om kjærlighet mellom to mennesker. Trodde jeg. Så fikk jeg høre den fremført fra korrappen i kirken og både tekst og innhold ble helt nytt. Rommet og konteksten endret sangen helt. Konfirmantene satt der i sine hvite kapper med hver sin rose i hånden og hørte disse ordene.

Når regnet slær i mot deg der du går

Og når du ikkje veit di arme råd

Da vil eg holde deg i tusen år

Fordi eg elsker deg

Kirkerommet omskapte sangen. Åpnet den og gjorde den ny. Den var ikke til erstatning for bibelord eller tradisjonsrike salmer. Tvert imot; Når denne sangen fikk klinge sammen med Jeg er i Herrens hender og til avslutning Deg være ære, gjorde alle salmene noe med hverandre. Og vi som var i kirken fikk et glimt av Gud.

Under Olavsfestdagene i fjor spilte Joan Baez i Nidarosdomen. På prøvene stanset hun plutselig opp. Det var rommet hun var i som stanset henne. Hun så seg rundt og sa at hun måtte endre repertoaret. Hun var helt nødt til å spille We shall overcome. Så gjorde hun det. Rommet gjorde noe med henne og hun gjorde noe med rommet. Det var et hellig øyeblikk.

Kirken er ikke som andre konsert- og kulturlokaler. At noe fremføres i kirken gjør også noe med det man fremfører. En kirkelig ramme gir kunsten andre muligheter, til å tolke og utfordre det hellige. Kirkerommet skaper, konstituerer og endrer livet, erkjennelsen og kunsten. En kirkelig ramme gir kunsten andre muligheter, tolke og utfordre det hellige. Og kunsten endrer kirken. Det har den alltid gjort. Vi skal på dette møtet behandle en sak om kirkens satsing på kultur og på kunst. I denne saken tror jeg det er avgjørende at vi er en modig kirke, en kirke som våger å drømme om hva det er mulig å få til. At kirken våger å være offensiv i samarbeidet med kunstnere. Kunstlivet og kirken må være i levende dialog med hverandre. Kunstnerens blikk, kunstnerens intuisjon, kunstnerens dristighet, kunstnerens søken etter innsikt – alt dette burde kirken, som resten av samfunnet, erkjenne verdien av og gjøre seg nytte av. Det er viktig at vi i kirken har vilje til, forutsetninger for, og mot til å engasjere kunstnere, både i konkrete kunstprosjekter i kirkens rammer, men også i utvikling av kirkelige strategier og materiell for trosopplæring, diakoni og gudstjenestearbeid. Kunst og tro henger sammen. I enhver kult vil det være en estetisk eller kunstnerisk dimensjon. Bibelen inviterer til gjenskapelse og interpretasjon. Kunst og teologi har i fellesskap i seg en spenning: å skulle nyskape, gi rom for refleksjon og utvikling, gå i seg selv og gå ut av seg selv for å reflektere. Jeg tror det er viktig å ikke operere med for tydelige skillelinjer mellom kunst og kirke, mellom kunst og teologi. For de trenger hverandre. Det er vanskelig å tenke seg teologi uten litteratur. Kirke uten arkitektur. Uten billedkunst. Uten musikk. Kunsten og kirken preger hverandre gjensidig – og utfordrer og utvider hverandre. Kunst og tro henger sammen.

Vår tilknytning til kirken hviler på noen viktige forutsetninger. En av dem er opplevelsen av at kirken er en åpen favn for oss alle som de vi er, et naturlig og selvfølgelig sted å gå med både når livet er uutholdelig tungt og når det er fullt til randen av kjærlighet og nytt liv. En stor bredde av mennesker tar kirkerommet i bruk og gjør det til en relevant og viktig ramme for de mange spørsmål, for tankens frie undring, for diskusjoner og for følelsenes uttrykk. Vi berøres av de bibelske fortellingene på stadig nye måter, slik at vi igjen og igjen fornyer en nærhet til Jesu ord og liv. I dette spiller kunst og kultur en avgjørende rolle. Kunsten blir for mange et språk for troen, og slik sett er kunsten helt avgjørende når vi skal være folkekirke.

Kirken er i sin identitet et kulturfellesskap og en kulturinstitusjon. Den er i sitt vesen diakonal. Diakoni og kunst nødvendig for folkekirkens fortsatte eksistens. Gjennom kunst og diakoni forkynnes budskapet om nåde, verdighet og barmhjertighet. Derfor er det ikke instrumentelt når vi snakker om kunst og diakoni i kirkelige strategier. Vi driver ikke med kunst eller diakoni av hensyn til kirkelig årsstatistikk (selv om vi vet at det er en sammenheng). Vi driver med det fordi det er en så viktig del av kirkens vesen og oppdrag. Dette har kirkelige medarbeidere over hele landet forstått og tar konsekvensen av. Og slik skapes glimt av Gud hver eneste dag.
